

Čistiji vazduh za bezbednije zdravlje!

Proverite nivo zagađenosti vazduha
posetom na airqualitykosova.rks.gov.net
i ihmk-rks.net/ajri, dok za preporuke u vezi
sa zdravljem posetite ajri.niph-rks.org

Šta znači kvalitet vazduha?

Kvalitet vazduha je pokazatelj toga da li je vazduh čist ili zagađen. Dobar kvalitet vazduha odnosi se na vazduh koji je čist, bistar i bez zagađivača poput dima, prašine i smoga, zajedno sa ostalim gasovitim nečistoćama. Kvalitet vazduha se određuje na osnovu procene niza pokazatelja zagađenosti vazduha.

Šta je zagađenje vazduha?

2

Zagađenje vazduha je složena mešavina sitnih čestica i gasova prirodnog i ljudskog porekla. Zagađenje vazduha se odnosi na oslobađanje u atmosferu supstanci koje su štetne za ljude, divlje životinje, biljke, vodu i tlo.

Izvori zagađenja vazduha

Glavni izvori zagađenja vazduha na Kosovu su ljudske aktivnosti kao što su grejanje stambenih zgrada i kuća, drumski transport, korišćenje goriva za proizvodnju energije, industrijski procesi, komunalni i poljoprivredni otpad.

Čvrste čestice (PM) i azot dioksid (NO₂) glavni su sastojci zagađenja vazduha u urbanim sredinama. Nivoi čestica variraju na malim udaljenostima; uopšteno, što se bliže nalazite izvoru zagađenja, toliko više one ulaze u organizam disanjem.

3

Kako zagađenje vazduha utiče na naše zdravlje?

Zagađivači vazduha mikroskopske veličine ulaze u vaše telo, pronalazeći put duboko u pluća i krvotok, utičući tako na vaš respiratorni i kardiovaskularni sistem.

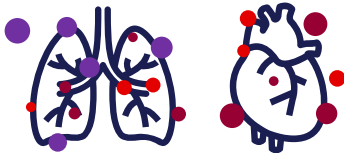
Izloženost zagađenju vazduha može povećati rizik od:

- **Respiratornih infekcija** i bolesti pluća koje uzrokuju poteškoće sa disanjem poput hroničnog bronhitisa i astme.
- **Kardiovaskularnih bolesti** poput srčanog udara i moždanog udara, doprinoseći tako faktorima rizika poput visokog krvnog pritiska.

Na Kosovu svake godine hiljade ljudi bude primljeno u bolnicu zbog zdravstvenih problema od posledica zagađenja vazduha, dok nekoliko stotina drugih prerano umire zbog izlaganja zagađenju vazduha.

Koje grupe ljudi su osetljivije na zagađenje vazduha?

- **Ljudi sa postojećim zdravstvenim problemima** kao što su: plućne bolesti, astma, bolesti srca i dijabetes.
- **Stariji ljudi** su izloženi većem riziku zbog slabljenja srca i pluća i povećane verovatnoće zdravstvenih problema poput bolesti srca i pluća.
- **Deca** su osetljivija na zagađenje vazduha jer je kod njih manje razvijen respiratorni sistem i pored toga deca udišu više vazduha po kilogramu telesne težine od odraslih.
- **Trudnice** zbog toga što izloženost zagađenom vazduhu tokom trudnoće može povećati rizik od prevremenog porođaja i male porođajne težine novorođenčeta.

Kako možete zaštititi svoje zdravlje od zagađenja vazduha?

Možete zaštititi svoje zdravlje od negativnih zdravstvenih uticaja uzrokovanih zagađenjem vazduha promenom ponašanja u cilju smanjenja izloženosti zagađivačima vazduha kada se kvalitet vazduha pogorša.

Provera Indeksa kvaliteta vazduha (IKV) na redovnoj osnovi je prvi korak u razumevanju izloženosti zagađenju vazduha.

Indeks kvaliteta vazduha pomaže vam u razumevanju šta kvalitet vazduha u vašem okruženju znači za vaše zdravlje, jer vam to omogućuje da promenite svoje ponašanje radi smanjenja izloženosti vazduhu lošeg kvaliteta.

Gde možete pronaći informacije o nivou zagađenosti vazduha u vašem području?

- **Proverite dnevni IKV** u svom području posetom na **airqualitykosova.rks-gov.net** i **ihmk-rks.net**, dok za preporuke u vezi sa zdravljem posetite **ajri.niph-rks.org** ili **[facebook/IKSHPK](https://www.facebook.com/IKSHPK)**
- Preuzmite besplatnu aplikaciju na vaš pametni telefon za informacije o zagađenju vazduha u realnom vremenu. App Store i Google Play:
Air Quality in Kosovo
- Obratite pažnju na ikonice koje se koriste za označavanje kvaliteta vazduha, one će vas informisati o trenutnom nivou zagađenja vazduha i pružiti zdravstvene savete za opštu populaciju i osetljive grupe. Vaš lekar treba da vas posavetuje kojoj grupi pripadate.

Zdravstveni saveti za opštu populaciju i osetljive grupe

Savet o ponašanju za opštu populaciju

Kvalitet vazduha je dobar. Uživajte u uobičajenim aktivnostima na otvorenom.

Savet o ponašanju za osetljive grupe

Kvalitet vazduha je dobar. Uživajte u uobičajenim aktivnostima na otvorenom.

Dobar

Savet o ponašanju za opštu populaciju

Uživajte u uobičajenim aktivnostima na otvorenom.

Savet o ponašanju za osetljive grupe

Uživajte u uobičajenim aktivnostima na otvorenom.

Prihvatljiv

Savet o ponašanju za opštu populaciju

Nije potrebno da menjate svoje uobičajene aktivnosti na otvorenom, osim ako ne osetite simptome kao što su kašalj i iritacija grla.

Savet o ponašanju za osetljive grupe

Razmotrite mogućnost smanjenja napornih fizičkih aktivnosti, posebno na otvorenom. Posavetujte se sa svojim lekarom.

Umeren

Savet o ponašanju za opštu populaciju

Svako ko doživljava nelagodnost poput suvih očiju, kašlja ili bolnog grla, trebalo bi da razmotri mogućnost smanjenja aktivnosti, posebno na otvorenom.

13

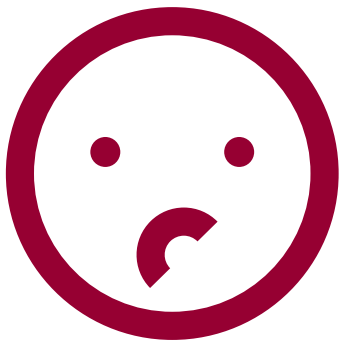
Savet o ponašanju za osetljive grupe

Smanjite naporene fizičke aktivnosti, posebno na otvorenom i naročito ako imate simptome. Posavetujte se sa svojim lekarom. Ostanite kod kuće ako nemate potrebu da izlazite.

Loš

Savet o ponašanju za opštu populaciju

Smanjite fizičke aktivnosti, posebno na otvorenom i naročito ako imate simptome kao što su kašalj ili bol grla. Ostanite kod kuće ako nemate potrebu da izlazite.

Savet o ponašanju za osetljive grupe

Izbegavajte naporne fizičke aktivnosti. Posavetujte se sa svojim lekarom. Ostanite kod kuće ako nemate potrebu da izlazite.

Veoma loš

Savet o ponašanju za opštu populaciju

Smanjite fizičke aktivnosti, posebno na otvorenom i naročito ako imate simptome kao što su kašalj ili bol grla. Ostanite kod kuće ako nemate potrebu da izlazite.

15

Savet o ponašanju za osetljive grupe

Izbegavajte naporne fizičke aktivnosti. Posavetujte se sa svojim lekarom. Ostanite kod kuće ako nemate potrebu da izlazite.

Izuzetno loš

Kako možete pomoći u cilju smanjenja zagađenja vazduha?

Smanjite svoj lični doprinos zagađenju vazduha kad god je moguće.

- **Grejanje:** Pokušajte izbegavati korišćenje uglja ili drva za grejanje. Ukoliko se koriste šporeti/kotlovi na čvrsto gorivo, preporučujemo upotrebu modela sa niskom emisijom gasova ili energetski efikasne modele. Razmislite o tome šta sagorevate i ako koristite šporet ili peć na drva, pobrinite se da sagorevate suvo neobrađeno drvo.
- **Transport:** Pokušajte smanjiti broj putovanja automobilom, a biciklizam ili hodanje razmotrite kao alternativu za kratka putovanja, daleko od saobraćajem opterećenih puteva. Iskoristite priliku da ugasite motor automobila dok čekate na semaforima ili dok čekate nekoga u automobilu.

— **Ponašanje:** Odlazite otpad putem regulisanih službi za sakupljanje otpada ili na određenim mestima za odlaganje otpada. Izbegavajte sagorevanje otpada.

17

— **Razgovori:** Razgovarajte sa svojim prijateljima i komšijama o zagađenju vazduha i podelite sa njima svoje znanje i ideje o tome kako smanjiti zagađenje vazduha u svakodnevnim aktivnostima.

Dizajn

Studio Permanent

Instituti Kombëtar i
Shëndetësisë Publike
të Kosovës

**INSTITUTI
HIDROMETEOROLOGJIK
I KOSOVËS**

**MILLENNIUM
FOUNDATION
KOSOVO**

**MILLENNIUM
CHALLENGE CORPORATION**
UNITED STATES OF AMERICA

NIRAS

Informišite se o kvalitetu vazduha posetom
na **airqualitykosova.rks.gov.net**
i **ihmk-rks.net/ajri** dok za savete
u vezi sa zdravljem posetite
ajri.niph-rks.org

iOS

Android

**Preuzmite besplatnu
aplikaciju za pametne
telefone kako biste se
informisali o zagađenju
vazduha u realnom
vremenu.**